

Κοινωνική & Πολιτική Αγωγή Ε΄τάξη

30^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΒΟΛΟΥ

Σχολικό έτος: 2023-24

Υπεύθυνη μαθήματος: Κατερίνα Ζυγούρα

Ενότητα Β΄ : «Έχουμε δικαιώματα και υποχρεώσεις»

Σε αυτήν την ενότητα:

- Θα συζητήσουμε για τα δικαιώματά μας και τις υποχρεώσεις που αυτά μας δημιουργούν.
- Θα γνωρίσουμε τις σημαντικές διακηρύξεις που κατοχυρώνουν τα δικαιώματα όλων των ανθρώπων.
- Θα διερευνήσουμε με ποιον τρόπο προστατεύονται τα ανθρώπινα δικαιώματα στη χώρα μας.
- Θα επικοινωνήσουμε και θα συζητήσουμε με τον «Συνήγορο του Παιδιού» για τα δικαιώματα των παιδιών.

Κεφάλαιο 1: «Γνωρίζουμε τα δικαιώματά μας, αναλαμβάνουμε τις υποχρεώσεις μας.»

- Από τη στιγμή που γεννιόμαστε έχουμε **δικαιώματα**, όπως το δικαίωμα να έχουμε **όνομα** και **ιθαγένεια**.
- **Δικαίωμα** είναι η ελευθερία που έχουμε για να ικανοποιήσουμε τις ανάγκες μας.
- Κάθε δικαίωμα όμως δημιουργεί και **υποχρεώσεις**.
- **Ανάγκη** είναι κάτι που μας είναι απαραίτητο και χωρίς αυτό δεν μπορούμε να ζήσουμε.
- **Επιθυμία** είναι κάτι που θα θέλαμε, αλλά μπορούμε να ζήσουμε και χωρίς αυτό.

Αυτά τα παιδιά έχουν παρόμοιες ή διαφορετικές ανάγκες και γιατί;

Είμαι ο Γιάννης, είμαι 10 χρονών και ζω στην Ελλάδα.

Είμαι ο Ομάν, είμαι 11 χρονών και ζω στην Αιθιοπία.

Είμαι η Γιολάντα, είμαι 11 χρονών και ζω στη Βραζιλία.

Διαβάζω την ιστορία: Ποιο δικαίωμα είχε η Ιωάννα; Γιατί κινδύνευσε να το χάσει;

Η Ιωάννα ζήτησε από τους γονείς της να της επιτρέψουν να έρχονται οι φίλοι της μια φορά την εβδομάδα στο σπίτι για να παίζουν. Οι γονείς της συμφώνησαν, αρκεί να τακτοποιούσε το σπίτι, όταν θα τελειώνουν το παιχνίδι.

Κάθε φορά που έρχονταν οι φίλοι της έπαιζαν πολλά παιχνίδια και χρησιμοποιούσαν τους περισσότερους χώρους του σπιτιού. Όταν εκείνοι έφευγαν, η Ιωάννα πήγαινε για ύπνο χωρίς να κάνει καμία δουλειά. Έτσι αναγκάζονταν οι γονείς της ή τα αδέρφια της να μαζεύουν τα παιχνίδια και να τακτοποιούν τον χώρο.

Μια μέρα οι γονείς της Ιωάννας της ανακοίνωσαν ότι οι φίλοι της δεν μπορούν να ξαναέρθουν στο σπίτι. Η Ιωάννα άρχισε να διαμαρτύρεται για την απόφαση των γονιών της και να φωνάζει ότι ήταν δικαίωμά της να καλεί τους φίλους της και ότι δεν μπορούσαν να της το στερήσουν.

Ερωτήσεις για συζήτηση:

- * Πολλές φορές δημιουργούνται καταστάσεις όπου τα δικαιώματα του ενός έρχονται σε αντίθεση με τα δικαιώματα του άλλου. Τι κάνουμε τότε;
- * Αναφέρετε μερικά παραδείγματα και προτείνετε λύσεις για να μην ερχόμαστε σε αντίθεση με τα δικαιώματα του άλλου.
- * Έχετε χάσει κάποιο δικαίωμά σας, επειδή δεν τηρήσατε κάποια υποχρέωση;
- * Τι θα κάνατε για να διεκδικήσετε τα δικαιώματά σας, ποιος είναι ο κατάλληλος τρόπος κατά τη γνώμη σας;

Μάθαμε ότι...

- Όλοι έχουμε παρόμοιες **ανάγκες** και την **ελευθερία** να τις ικανοποιούμε, δηλαδή έχουμε **δικαιώματα**.
- Η άσκηση των δικαιωμάτων μας δημιουργεί και τις ανάλογες **υποχρεώσεις**.
- Πολλές φορές τα δικά μας δικαιώματα έρχονται σε αντίθεση με αυτά των άλλων. Έτσι προσπαθούμε να σεβόμαστε και τα δικαιώματα των άλλων.

Κεφάλαιο 2: «Υπερασπιζόμαστε τα δικαιώματά μας»

Διαπιστώσαμε ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν δικαιώματα, τα οποία τους επιτρέπουν να ζήσουν και να αναπτυχθούν με ελευθερία, αξιοπρέπεια, ασφάλεια και δικαιοσύνη. Αυτό αποτελεί μια μεγάλη κατάκτηση στην ιστορία της ανθρωπότητας.

Οι άνθρωποι δεν είχαν πάντα αυτά τα δικαιώματα. Τα απέκτησαν με αγώνες και θυσίες χιλιάδων ανθρώπων, οι οποίοι αφιέρωσαν τη ζωή τους για την κατάργηση της δουλείας και για την αναγνώριση του δικαιώματος της ισότητας και της ελευθερίας.

Η ιστορία των ανθρώπινων δικαιωμάτων (βίντεο)

- Οι πόλεμοι είχαν και έχουν ως αποτέλεσμα την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Γι' αυτό, μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, τα κράτη-μέλη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών Ο.Η.Ε. Υιοθέτησαν ομόφωνα την Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου (10-12-1948).
- Η διακήρυξη αυτή καθορίζει τα βασικά δικαιώματα που πρέπει να έχουν όλοι οι άνθρωποι, όπως το δικαίωμα στη ζωή, στην ελευθερία, την τροφή κ.ά..
- Σημαντικό γεγονός, που βοήθησε στην αναγνώριση των δικαιωμάτων των ανθρώπων, ήταν η Γαλλική Επανάσταση το 1789. Με τη Γαλλική Επανάσταση καθιερώθηκαν πανηγυρικά οι βασικές πολιτικές ελευθερίες και τα φυσικά και απαραγράπτα δικαιώματα κάθε ανθρώπου: «Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται και παραμένουν ελεύθεροι και έχουν τα ίδια δικαιώματα».
- Μετά από τη Γαλλική Επανάσταση δημιουργήθηκε ένα σύνολο δικαιωμάτων, που χαρακτηρίστηκαν ως ατομικά.

Συζητάμε μερικά από τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα της διακήρυξης του ΟΗΕ το 1948

- Καθένας έχει το δικαίωμα να παντρευτεί και να κάνει οικογένεια.
- Καθένας έχει το δικαίωμα να εργάζεται σε ένα ασφαλές περιβάλλον και να αμείβεται δίκαια για την εργασία που προσφέρει.
- Καθένας έχει το δικαίωμα σε ιατρική βοήθεια, αν είναι άρρωστος.
- Καθένας έχει το δικαίωμα να ζει με ελευθερία και ασφάλεια.
- Καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στην πολιτισμική ζωή της κοινότητάς του.
- Κανένας δεν μπορεί να παραβιάσει το σπίτι μας ή να ενοχλήσει εμάς και την οικογένειά μας.

Η Διεθνής σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού είναι μια διεθνής συνθήκη που αναφέρεται στα δικαιώματα των παιδιών.

Δημιουργήθηκε το 1989 από τον Ο.Η.Ε.. Την έχουν υπογράψει 191 χώρες και το 1992 επικυρώθηκε από τη χώρα μας.

4 βασικές κατηγορίες για τα δικαιώματα του παιδιού (Βίντεο)

Τα 54 άρθρα, που περιέχει η Σύμβαση, αφορούν όλα τα παιδιά ανεξάρτητα από την εθνική προέλευση, το φύλο, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις ιδιαίτερες ανάγκες ή την εμφάνισή τους.

Μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τέσσερις μεγάλες κατηγορίες:

- Δικαίωμα Επιβίωσης
- Δικαιώματα Προστασίας
- Δικαίωμα Ανάπτυξης – Εκπαίδευσης
- Δικαίωμα συμμετοχής

Ερωτήσεις για συζήτηση...

- Θεωρείτε ότι οι «μεγάλοι» πολλές φορές καταπατούν τα δικαιώματά σας;
- Ποια δικαιώματά σας δεν απολαμβάνετε όσο θα έπρεπε;
- Τι θα κάνατε για να διορθώσετε την κατάσταση;
- Θα επεμβαίνατε αν βλέπατε ότι ένας φίλος σας αντιμετώπιζε προβλήματα που έθιγαν τα δικαιώματά του;
- Τι λύσεις προτείνετε για την εξασφάλιση των δικαιωμάτων του παιδιού σύμφωνα με τη διακήρυξη του ΟΗΕ;

Μάθαμε ότι...

- * Τα δικαιώματα των ανθρώπων δεν ήταν αναγνωρισμένα σε όλες τις ιστορικές περιόδους.
- * Στη σύγχρονη εποχή προστατεύονται από την Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου.
- * Υπάρχει ιδιαίτερη μέριμνα για την προστασία των παιδιών και γι' αυτό δημιουργήθηκε και η Διεθνής Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού.

Κεφάλαιο 3: «Η ελληνική πολιτεία προστατεύει τα δικαιώματά μας»

- Στην Ελλάδα, όπως και σε άλλες χώρες, τα δικαιώματα του ατόμου προστατεύονται από το Σύνταγμα και τους νόμους.
- Τα δικαιώματα αυτά διακρίνονται σε ατομικά, κοινωνικά, πολιτικά και αφορούν τους Έλληνες πολίτες.
- Τα δικαιώματα των αλλοδαπών προστατεύονται από τις διεθνείς συμβάσεις, αλλά και από άρθρα του Συντάγματος, όπως για παράδειγμα το Άρθρο 5 που απαγορεύει να γίνονται διακρίσεις, οι οποίες στηρίζονται σε φυλετικά, γλωσσικά ή θρησκευτικά κριτήρια.

**Τα δικαιώματα
του ατόμου
προστατεύονται
από το Σύνταγμα
και χωρίζονται σε:**

- Ατομικά
- Κοινωνικά
- Πολιτικά

Δικαιώματα του ατόμου

Ατομικά δικαιώματα

είναι αυτά που εξασφαλίζουν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας κάθε ατόμου, όπως:

- Η προσωπική ελευθερία
- Η προσωπική ασφάλεια
- Το άσυλο κατοικίας
- Η ισότητα
- Η θρησκευτική ελευθερία
- Η ατομική ιδιοκτησία
- Η ελευθερία του τύπου

Κοινωνικά Δικαιώματα

είναι οι παροχές που είναι υποχρεωμένη η πολιτεία να εξασφαλίζει στους πολίτες, έτσι ώστε όλοι να απολαμβάνουν τα στοιχειώδη αγαθά, όπως:

- Δικαίωμα για εκπαίδευση
- Δικαίωμα για εργασία
- Προστασία της μητρότητας, της υγείας, του περιβάλλοντος
- Δικαίωμα για κοινωνική ασφάλιση, κατοικία

Πολιτικά Δικαιώματα

**είναι αυτά που εξασφαλίζουν
τη συμμετοχή του πολίτη στην
άσκηση της κρατικής εξουσίας,
όπως:**

- Να εκλέγει τους αντιπροσώπους του (βουλή, δήμο, ευρωβουλή, νομαρχία)
- Να εκλέγεται σε αυτά τα όργανα
- Να ιδρύει και να συμμετέχει σε πολιτικά κόμματα
- Να διορίζεται σε δημόσιες υπηρεσίες
- Να είναι ένορκος στα δικαστήρια

Ο Συνήγορος του πολίτη...

- * Είναι μια Ανεξάρτητη Αρχή που ιδρύθηκε το 1997.
- * Ελέγχεται από τη Βουλή των Ελλήνων.
- * Σε αυτήν την Αρχή λειτουργούν 6 τμήματα που συντονίζονται από 6 βοηθούς Συνηγόρους.
- * Ο Συνήγορος μεσολαβεί μεταξύ πολιτών και Διοίκησης για να προστατεύει τα δικαιώματα των πολιτών και να ελέγχει αν όλα γίνονται νόμιμα.
- * Προσφέρει υπηρεσίες δωρεάν σε όποιον πολίτη το ζητήσει.

Τι είναι η
Διοίκηση;

Ο Συνήγορος του παιδιού

- Ένα από τα τμήματα του Συνήγορου του Πολίτη είναι και ο Συνήγορος του Παιδιού στην Ελλάδα.
- Λειτουργεί από τον Ιούλιο του 2003 και αποστολή του είναι να υπερασπίζεται τα δικαιώματα των ανηλίκων, δηλαδή όλων των αγοριών και κοριτσιών έως την ηλικία των 18 χρόνων.
- Δείτε τον [ιστότοπο](#) του Συνηγόρου του παιδιού και ενημερωθείτε για τα δικαιώματά σας.
- Ένα [βίντεο](#) για τα δικαιώματα του παιδιού.

Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (Ε.Σ.Ρ.)

- * Σύμφωνα με το Σύνταγμα της Ελλάδας, το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, ([Ε.Σ.Ρ.](#)), μια άλλη Ανεξάρτητη Αρχή, έχει στόχο να ελέγχει τη λειτουργία του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης σύμφωνα με τους νόμους.
- * Επίσης, προστατεύει τα παιδιά και τους νέους ως προς το περιεχόμενο των προγραμμάτων αυτών των μέσων ενημέρωσης, στέλνοντας τις κατάλληλες οδηγίες.

Μάθαμε ότι...

- Μερικές φορές η Διοίκηση, δηλαδή τα υπουργεία, οι δήμοι και οι κοινότητες, οι οργανισμοί κοινής ωφέλειας, όπως η Δ.Ε.Η. και η Ε.Υ.Δ.Α.Π., μπορεί με τις ενέργειές τους να θίγουν τα δικαιώματα των πολιτών.
- Για να προστατευθούν λοιπόν οι πολίτες και τα δικαιώματά τους, η πολιτεία δημιούργησε με νόμους τις Ανεξάρτητες Αρχές.
- Σε αυτές τις αρχές μπορούν να απευθυνθούν όλοι. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι ανεξάρτητες αρχές επεμβαίνουν από μόνες τους, για να προστατεύσουν τους πολίτες.

Εν Συνομία...

Τα βασικά σημεία της Ενότητας Β΄

Περιγραφή δραστηριοτήτων και προσεγγίσεων από τους μαθητές που παρουσίασαν την ενότητα.

Εν συντομία...

- Δικαίωμα είναι η ελευθερία που έχει κάθε άνθρωπος να ικανοποιεί τις ανάγκες του.
- Η άσκηση των δικαιωμάτων μας δημιουργεί και τις ανάλογες υποχρεώσεις.
- Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι θεμελιώδεις ελευθερίες, που ισχύουν για όλους τους ανθρώπους, ανεξάρτητα από εθνική προέλευση, φύλο, γλώσσα, θρησκεία.
- Ο σεβασμός και η προστασία αυτών των δικαιωμάτων μάς επιτρέπουν να ζήσουμε με αξιοπρέπεια, ασφάλεια και ειρήνη, καθώς και να αναπτύξουμε όλες τις ικανότητές μας.

Εν συντομία... (συν)

- Τα κράτη - μέλη του ΟΗΕ έχουν υιοθετήσει την Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Αυτά διακρίνονται σε ατομικά, κοινωνικά και πολιτικά
- Στην Ελλάδα τα δικαιώματα των ανθρώπων προστατεύονται από το Σύνταγμα και τους νόμους.
- Επίσης, τα δικαιώματα του παιδιού κατοχυρώνονται με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.
- Η ελληνική πολιτεία έχει δημιουργήσει τις Ανεξάρτητες Αρχές, όπως είναι ο Συνήγορος του Πολίτη και το ΕΣΡ, στις οποίες μπορούν να απευθυνθούν όλα οι πολίτες, όταν θίγονται τα δικαιώματά τους.